10 สถานการณ์สุขภาพแรงงานจากประเทศพม่า กัมพูชา และลาว

รัฐบาลไทยได้ผ่อนผันให้มีการจ้างแรงงานข้ามชาติจากประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา ที่เข้าเมืองแบบไม่ปกติ (irregular migration) สามารถจดทะเบียนขอใบอนุญาตทำงานได้ตั้งแต่ พ.ศ. 2539 ประเภทงานที่อนุญาตให้ทำคือ งานระดับล่างที่เรียกกันว่า "งานกรรมกร"

"เกือบ 1 ใน 5 ของแรงงานข้ามชาติกระจายอยู่ในกรุงเทพฯ ขณะที่โรคไม่ติดเชื้อเป็นสาเหตุสำคัญอันดับ 1 ต่อการเสียชีวิตของแรงงานข้ามชาติ โดย 2 ใน 3 ของแรงงานข้ามชาติต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลเอง"

ใน พ.ศ. 2552 รัฐบาลมีมติคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่งให้แรงงานจาก 3 ประเทศเพื่อนบ้านที่ยังไม่มีใบอนุญาตทำงานให้มาขึ้นทะเบียนได้ โดยผู้ที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้วก็ให้มาต่ออายุตามกำหนด จำนวนแรงงานที่มาขึ้นทะเบียนทั้งหมด มีอยู่รวม 1,310,690 คน โดยทุกคนที่ขึ้นทะเบียนต้องซื้อบัตรประกันสุขภาพ 1,300 บาทต่อปีต่อคน และตั้งแต่ พ.ศ. 2549 รัฐบาลอนุญาตให้มีการนำเข้าแรงงานระดับล่างจากประเทศลาวและกัมพูชา กลุ่มนี้เป็นแรงงานถูกกฎหมาย มีสวัสดิการรักษาพยาบาลภายใต้ พ.ร.บ.ประกันสังคม ในปี 2552 มีแรงงานนำเข้าอยู่รวม 26,562 คน

สำหรับจำนวน 1,310,690 คน มีกระจายในทุกจังหวัด หนาแน่นที่สุดในภาคกลาง และจังหวัดที่มีแรงงานมากที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร (250,465 คน) อันดับสองคือสมุทรสาคร (159,554 คน) จังหวัดที่มีน้อยที่สุดคืออำนาจเจริญ (64 คน) แรงงานส่วนใหญ่ทำงานเป็นกรรมกรในภาคบริการ (ร้อยละ 28) รองลงมา คือ ภาคเกษตร ปศุสัตว์ และกิจการต่อเนื่อง (ร้อยละ 23) แรงงานในภาคการก่อสร้าง/เหมืองแร่ (ร้อยละ 17) และภาคประมง/กิจการต่อเนื่อง (ร้อยละ 15) มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน ที่น่าสนใจคือมีจำนวนหนึ่งไม่มากนัก 822 คน ถูกจ้างเป็นผู้ใช้แรงงานในสถานศึกษา มูลนิธิ และสถานพยาบาล ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ถูกจ้างเป็นพนักงานสาธารณสุขต่างชาติ (พสต.) ช่วยงานในโรงพยาบาล หรืออาสาสมัครต่างด้าว (อสต.) ช่วยงานในโรงเรียน และองค์กรสาธารณกุศลต่างๆ

ภาวะการเจ็บป่วยและการตายของแรงงานข้ามชาติ เป็นผลมาจากที่อยู่อาศัยไม่ถูกสุขอนามัย การกินที่ไม่ถูกสุขลักษณะ และเงื่อนไขการทำงานที่ไม่ปลอดภัย ดังผลรายงานสาธารณสุขแรงงานต่างด้าวที่จัดเก็บอย่างเป็นระบบตั้งแต่ พ.ศ. 2547 ในปี 2551 พบว่า แรงงานป่วยเป็นโรคอุจจาระร่วงร้ายแรงมากที่สุด ถัดมาคือมาลาเรีย ไข้ไม่ทราบสาเหตุ ปอดบวม และไข้เลือดออก และเมื่อสรุปแบบแผนการตายย้อนหลัง 5 ปี (2547-2551) พบว่า แรงงานข้ามชาติตายเพราะโรคไม่ติดเชื้อสูงสุด รองลงมาคือตายเพราะอุบัติเหตุ ถัดมาคือตายเพราะโรคติดเชื้อ และสุดท้ายตายเพราะถูกฆาตกรรมหรือฆ่าตัวตาย

ในจำนวนแรงงานข้ามชาติที่รับบริการจากสถานบริการของรัฐทั่วประเทศ มีทั้งผู้ที่มีบัตรประกันสุขภาพ ผู้ที่ไม่มีบัตรหรือที่เรียกกันว่าแรงงานใต้ดิน และผู้ที่ใช้สิทธิประกันสังคม รวมถึงชาวพม่า ลาว และกัมพูชาที่เดินทางมารักษาพยาบาลในโรงพยาบาลชายแดน สถิติปี 2551 ชี้ชัดว่า สถานพยาบาลได้ให้ความช่วยเหลือแรงงานที่ไม่มีบัตรและไม่สามารถจ่ายค่ารักษาพยาบาลได้รวมเป็นเงิน 5.6 ล้านบาท แต่ก็มีผู้ที่ไม่มีบัตรแต่จ่ายเงินเองรวม 53 ล้านบาท ขณะที่ผู้มีบัตรเข้ารักษาตัวใช้เงินไปรวมประมาณ 19.7 ล้านบาท จากจำนวนเงินประกันสุขภาพที่กระทรวงสาธารณสุขจัดเก็บได้ในปี 2551 ประมาณ 300 ล้านบาทเศษ

จัดทำโดย ***รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล***
และ ***กุลภา วจนสาระ***

จำนวนแรงงานข้ามชาติที่จดทะเบียนล่าสุด ตัวเลข ณ วันที่ 26 พ.ย. 2552

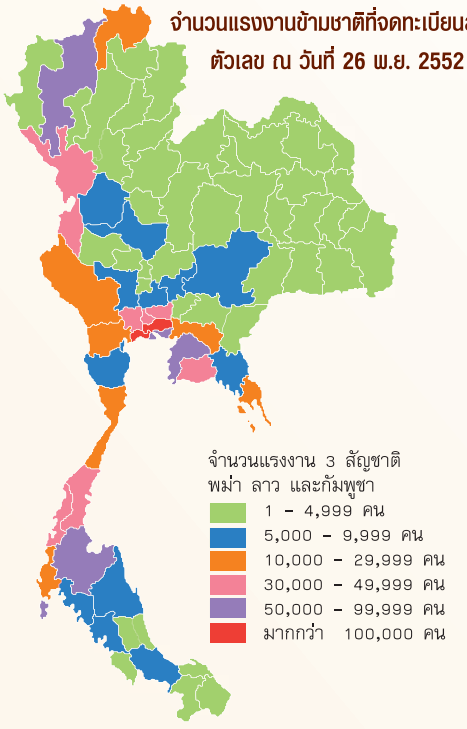

ที่มา: รายงานผลการขอรับใบอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง สัญชาติ พม่า ลาว และกัมพูชา ปี 2552 ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2550 วันที่ 26 พฤษภาคม วันที่ 28 กรกฎาคม 2552 และวันที่ 3 พฤศจิกายน 2552 แยกรายจังหวัด (ปรับปรุง ณ วันที่ 26 พฤศจิกายน 2552)

10 อันดับโรคที่ป่วยในแรงงานข้ามชาติ

ที่มา: ปรับจากตาราง 6 ในสำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2551. สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค ปี 2551.

การกระจายร้อยละสาเหตุการตายของแรงงานข้ามชาติ จากประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา ช่วง พ.ศ. 2547-2551

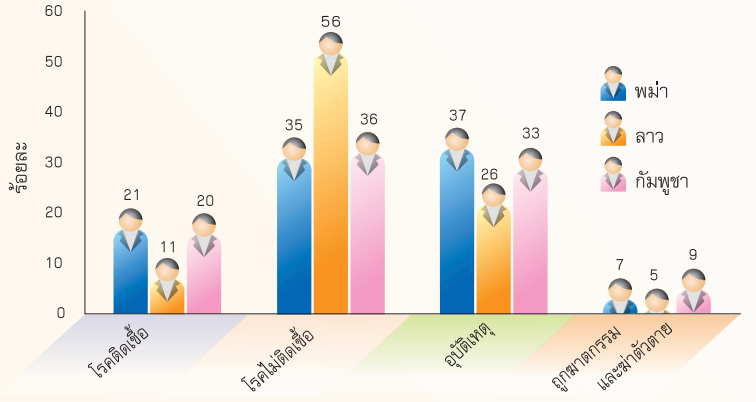

ที่มา: Nucharee Srivirojana and Sureeporn Punpuing. 2009. Health and Mortality differential among Myanmar, Laos and Cambodia Migrants in Thailand. Paper presented in the 2009 Annual Meeting of the Population Association of America, April 30-May 2, 2009. (calculated from Migrants' vital registration 2004-2008, Ministry of Interior)

การรักษาพยาบาลของแรงงานข้ามชาติ

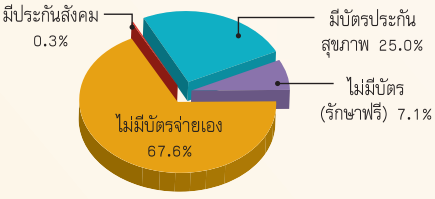

หมายเหตุ: ข้อมูลตั้งแต่เดือนตุลาคม 2551 ถึงกันยายน 2552
ที่มา: คำนวณจากฐานข้อมูลสถานการณ์ด้านสาธารณสุขในแรงงานต่างชาติ สำนักบริหารการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

สัดส่วนการกระจายของแรงงานข้ามชาติ จำแนกตามประเทศต้นทาง

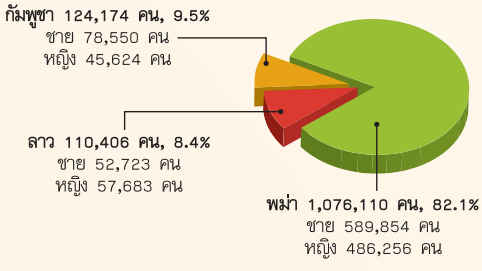

การกระจายของแรงงานข้ามชาติ จากประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา ที่ขอรับใบอนุญาตทำงาน ปี 2552 จำแนกตามภาคการจ้างงาน (ตัวเลข ณ วันที่ 26 พฤศจิกายน 2552)

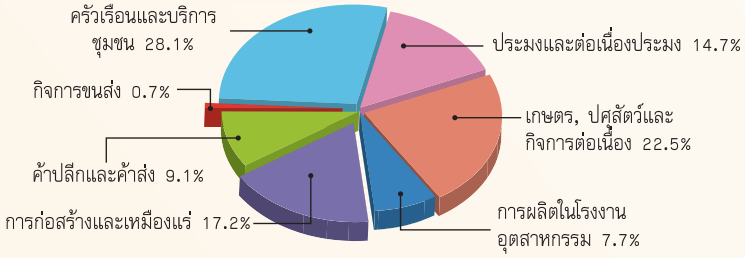

หมายเหตุ: ภาคครัวเรือนและบริการชุมชน รวมผู้รับใช้ในบ้านและผู้ใช้แรงงานในงานบริการต่างๆ รวมถึงผู้ทำงานในสถานศึกษา มูลนิธิ สมาคม สถานพยาบาล
ที่มา: กฤตยา อาชวนิจกุล. 2553. (คำนวณจากรายงานผลการขอรับใบอนุญาตทำงานของแรงงาน ต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง จากประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา ปี 2552 ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2550 วันที่ 26 พฤษภาคม วันที่ 28 กรกฎาคม 2552 และวันที่ 3 พฤศจิกายน 2552 แบบแยกประเภทกิจการทั่วประเทศ ฝ่ายพัฒนาระบบการทำงานของคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กระทรวงแรงงาน)